Osaaminen ja kasvu
Simo Karetie

Ulkoasiainvaliokunnalle | Lausunto |

9.3.2016

Asia VNS 1/2016 vp
Valtioneuvoston selonteko: Suomen kehityspolitiikka

Hallitusohjelmassa asetetaan tavoitteeksi parantaa kehitysyhteistyön tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja mitattavuutta sekä kiinnittää erityistä huomiota ilmastonmuutoksen, köyhyyden sekä ruoka-, vesi- ja energiapulan torjuntaan. Nämä ovat kannatettavia linjauksia.

Selonteossa korostetaan kehityspolitiikan merkitystä Suomen ulkopoliittiselle ja taloudelliselle asemalle sekä kansainvälisille vaikuttamismahdollisuuksille. Kehityspolitiikan tehokkuutta ja vaikuttamista muilla politiikka-alueilla samaan suuntaan, tukemalla kehitysmaiden talouksien kestävää kasvua ja niiden integroitumista kansainväliseen talouteen pidetään tärkeänä kehitysmaiden omaehtoiselle selviytymiselle tulevaisuudessa. Kehityspolitiikan lähtökohtana todetaan myös yhteinen intressi, kehitysmaiden talouden nousu vahvistaa maailman taloutta ja sen myötä Suomenkin taloutta ja hyvinvointia. Suomen osaaminen ja monet vahvuudet kiinnostavat kehitysmaita. Kehityspolitiikka nähdään hyvänä tapa luoda pohjaa monipuoliselle yhteistyölle.

Yksityissektorin roolin talouksien moottorina ja työpaikkojen luojana todetaan kasvaneen ja teknologian tuoneen uusia mahdollisuuksia. Tilannearviossa todetaan myös yhteiskunnan ja talouden peruslähtökohtien keskeinen merkitys sekä luonnonvarojen hyödyntämisen mahdollisuudet kestävän talouskasvun ja hyvinvoinnin saavuttamiselle. Kehitysmaissa tarvitaan kestäviä investointeja uusien työpaikkojen, elinkeinojen ja verotulojen synnyttämiseksi. Yksityinen sektori tarvitsee toimiakseen myös toimintakykyisempää, vastuullista julkista sektoria, hyvää hallintoa sekä kansalaisyhteiskuntaa.

Selonteossa todetaan, että Suomen kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö nojaavat YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja että Suomen hallitusohjelman kehityspolitiikan painopistealueet tukevat valikoituja Agenda 2030 -tavoitteita. Lisäksi todetaan, että Suomi tekee kehityspolitiikkaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Arvot ja periaatteet luovat toiminnan pitkän aikavälin suuntaviivat hallituskaudesta toiseen. Suomi panostaa työhön, jossa suomalaisella osaamisella ja rahoituksella on erityistä merkitystä ja tarvetta. Selonteko myös korostaa uusia kumppanuuksia ja yhteistyömuotoja yritysten, tutkimuslaitosten, koulutusinstituutioiden ja kansalaisyhteiskunnan kanssa.

Fokusointi sekä mainitut sisältöä ja toteuttamistapaa koskevat linjaukset ovat omiaan tekemään Suomen kehityspolitiikasta johdonmukaisempaa ja vaikuttavampaa ja luovat hyvän pohjan Suomen kehityspolitiikan tuloksellisuudelle ja sen pitkäjänteiselle vahvistamiselle.

Hallitusohjelmassa kehityspolitiikan painopisteiksi on valittu tyttöjen ja naisten oikeuksien ja aseman vahvistuminen, kehitysmaiden talouksien ja elinkeinotoiminnan kehittyminen, yhteiskuntien demokratian ja toimintakyvyn vahvistuminen sekä ruoan, veden ja energian saatavuus ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Painopisteet ovat kannatettavia ja tärkeitä. Selonteolta olisi kuitenkin saattanut odottaa enemmän konkreettisuutta siinä, millä toimenpiteillä painopisteiden tavoitteita on tarkoitus edistää. Yleisesti voi todeta, että kuvatut edistämistavat ovat tarkoituksenmukaisia.

Talouskehitystä koskeva painopiste on keskeinen, sillä talouskasvu luo edellytykset kestävän kehityksen rakentamiselle ja köyhyyden vähentämiselle. Ko. painopistettä koskevassa osiossa todetaan tavoiteltavan mm. tarjolla olevan työn, elinkeinojen ja toimeentulon lisäystä sekä erityisesti yksityissektorin vahvistumista ja monipuolistumista. Tämä on johdonmukaista, sillä yksityinen sektori on talouskasvun keskeisin lähde ja kehitysmaissa 90 prosenttia työpaikoista syntyy yksityiselle sektorille. Suomen tulee selonteossa todetun mukaisesti tukea kehitysmaiden toimia talouden perustan luomisessa ja vahvistamisessa ja liiketoimintaympäristön kehittämisessä. Suomen tulee tukea myös tietotaidon ja toiminnan kehittämistä, investointien ja kumppanuuksien lisäämistä sekä teknologian ja innovaatioiden hyödyntämistä, sekä vaikuttaa kansainvälisen kaupan sääntelyyn kehitysmaiden markkinoillepääsyn huomioiden.

Painopisteet vahvistavat ja tukevat toisiaan. Läpi painopisteiden korostuvat työpaikkojen ja elinkeinotoiminnan aikaansaaminen, koulutuksen ja ammattitaidon kehittäminen, avoin, tehokas ja ennustettava julkinen sektori ja sen kyky tarjota palveluita (koulutus, terveys) sekä kestävät ja vastuulliset toimintatavat.

Suomen tulee selonteon mukaisesti vahvistaa kansainvälisten toimijoiden työtä ja laatia keskeisten instituutioiden osalta vaikuttamissuunnitelmat. Vaikuttamisen rinnalla tulee panostaa myös kv. instituutioissa tehtävän työn hyödyntämiseen Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä. Esimerkiksi kehitysmaiden taloudellisen toimintaympäristön kehittämisessä OECD:n Policy Framework for Investment tarjoaa erinomaisen työkalun. Suomen tulee myös vahvistaa suomalaisten toimijoiden yhteen saattamista kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten kanssa myös vahvistamalla Team Finlandin yhteistoimintaa.

Selonteko korostaa tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavaa yhteistyötä ja monipuolisia kumppanuuksia suomalaisten toimijoiden kesken. Eri toimijoiden välistä yhteistyötä tulee kannustaa. Vahvistuvana toimintamallina kestävän kehityksen ja erityisesti Suomen painopisteiden toteutumiseksi on yhteistyö yritysten kanssa. Yhteistyömahdollisuuksia vahvistetaan parantamalla kehitysrahoitusinstrumenttien kattavuutta ja volyymia.

Panostusta Finnfundiin lisätään merkittävästi. On ensiarvoisen tärkeätä, että tätä koskevien päätösten toimeenpano etenee nopeasti ja mahdollistaa toimimisen yhtiön normaalin toiminnan puitteissa. Panostus perustuu Finnfundin toiminnan tehokkuuteen, tuloksellisuuteen, vaikuttavuuteen ja mitattavuuteen kehitystavoitteiden saavuttamisessa. Finnfund on lähtenyt määrätietoisesti kehittämään toimintaansa tehtyjen päätösten pohjalta. Pääomankorotuksen toteuttaminen on keskeistä toiminnan suunnittelulle ja kehittämiselle, valmisteilla olevien hankkeiden etenemiselle ja sen myötä ennen kaikkea kehitystavoitteiden saavuttamiselle.

Suomella on keinovalikoimassaan useita mahdollisuuksia kehitysrahoituksen tulokselliseen kanavoimiseen linjattujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Välineiden kattavuudesta ja volyymista on pidettävä huolta myös tulevina vuosina.

Suomalaiselle koulutusosaamiselle on kansainvälistä kysyntää. Kehitysmaiden tarve turvata mahdollisuudet nykyaikaiseen oppimiseen ja etsiä uudenlaisia koulutuskonsepteja on suuri. Koulutusosaamista, alan liiketoimintaa ja myös kouluttautumista Suomessa voidaan linkittää kehityspolitiikkaan ja kehitysrahoitukseen.

Kehityspoliittisessa viestinnässä tulee panostaa viestintään kehityspolitiikan tarjoamista yhteistyö- ja toimintamahdollisuuksista, kehitystavoitteiden toteutumisesta painopistealueilla ja kohdemaissa sekä uusista toimintatavoista ja yhteistyömalleista hyvien esimerkkien kautta kohderyhmänä mediat, päättäjät ja kehitysyhteistyötoimijat sekä kansalaiset.